

129-modda. Vakillik

Ishonchnomaga, qonunga, sud qaroriga yoki vakil qilingan davlat organining hujjatiga asoslangan vakolat bilan bir shaxs (vakil) tomonidan boshqa shaxs (vakolat beruvchi) nomidan tuzilgan bitim vakolat beruvchiga nisbatan fuqarolik huquq va majburiyatlarini bevosita vujudga keltiradi, o'zgartiradi va bekor qiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [130 — 134-moddalari](#).

O'z xarakteriga ko'ra faqat shaxsan tuzilishi mumkin bo'lgan bitimni, shuningdek qonunlarda nazarda tutilgan boshqa bitimlarni vakil orqali tuzishga yo'l qo'yilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [694](#), [704-moddalari](#), [1120-moddasining ikkinchi qismi](#).

Vakil o'ziga vakolat bergan shaxs nomidan shaxsan o'ziga nisbatan ham, u ayni bir vaqtda vakili bo'lgan boshqa shaxsga nisbatan ham bitimlar tuzishi mumkin emas, tijorat vakilligi bo'lgan hollar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning [133-moddasi](#), O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi [39-moddasi](#), [42-moddasi beshinchi qismi](#), [47-moddasi to'rtinchi qismi](#), [66 — 70 moddalari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 14.05.2010-yildagi

“Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son “Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 12.2-bandi.

130-modda. Muomalaga layoqatli shaxslar nomidan vakillik qilish

Muomalaga layoqatli shaxslar o‘zlari tanlagan vakillar orqali bitimlar tuzishlari mumkin, bitim o‘z xarakteriga ko‘ra faqat shaxsan tuzilishi mumkin bo‘lgan hollar, shuningdek qonunda ko‘rsatilgan hollar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning 129, 132 — 134, 1120-moddalari.

131-modda. Muomalaga layoqatsiz shaxslar nomidan vakillik qilish

Muomalaga layoqatsiz fuqarolar nomidan bitimlarni ularning ota-onalari, farzandlikka oluvchilari va vasiylari tuzadilar.

Qarang: mazkur Kodeksning 129, 130, 133-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi 39-moddasi, 42-moddasi beshinchi qismi, 47-moddasi, 66 — 70-moddalari.

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 14.05.2010-yildagi “Vakillikka doir fuqarolik protsessual qonunchiligi normalarining sudlar tomonidan qo‘llanilishi to‘g‘risida”gi qarorining [4-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son “Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining [12.2-bandi](#).

132-modda. Vakolatsiz vakillik

Vakil qilinmagan shaxs tomonidan boshqa shaxs nomidan tuzilgan yoki vakolatlardan tashqari chiqib tuzilgan bitim vakolat bergan shaxs ushbu bitimni keyinchalik ma‘qullagan taqdirdagina uning uchun huquq va majburiyatlarni vujudga keltiradi, o‘zgartiradi va bekor qiladi. Bitim tuzishga vakolat bergan shaxs bitimning ijroga qabul qilinganligidan guvohlik beruvchi harakatlar qilgan holda ham bunday bitim ma‘qullangan hisoblanadi.

Bitim tuzishga vakolat bergan shaxs tomonidan bitimning keyinchalik ma‘qullanishi uni tuzilgan paytidan boshlab haqiqiy bitimga aylantiradi.

133-modda. Tijorat vakilligi

Tadbirkorlar shartnomalar tuzayotganida ular nomidan doimo va mustaqil suratda vakillik qiluvchi shaxs (tijorat vakili) vakilning vakolatlari ko‘rsatilgan yozma shartnoma asosida, bunday vakolatlar ko‘rsatilmagan taqdirda esa — ishonchnoma asosida ham ish olib boradi.

Tijorat vakili o‘zining ishtirokida tuzilgan shartnomadagi turli taraflarning manfaatlarini faqat bu taraflarning roziligi bilan

hamda qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa hollardagina ayni bir vaqtda ifodalashi mumkin.

Agar taraflar bilan tuzilgan bitimda boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, tijorat vakili shartlashilgan haqni va topshiriqni bajarish vaqtida qilgan chiqimlarini teng ulushlarda to'lashni shartnomadagi taraflardan talab qilishga haqli.

Tijorat vakili o'ziga berilgan topshiriqni bajarib bo'lganidan keyin ham savdo bitimlari to'g'risida o'ziga ma'lum bo'lgan ma'lumotlarni sir saqlashi shart.

Tadbirkorlik faoliyatining ayrim sohalaridagi tijorat vakilligining xususiyatlari qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning [129 — 132](#), [817](#), [818-moddalari](#), Vazirlar Mahkamasining 08.06.1994-yildagi 285-son qarori bilan tasdiqlangan “O‘zbekiston Respublikasi hududida qiymatli qog‘ozlar bilan bitishuvlar tuzish va ularni ro‘yxatdan o‘tkazish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom 10-bandining [birinchi xatboshi](#).

134-modda. Ishonchnoma

Bir shaxs (ishonch bildiruvchi) tomonidan ikkinchi shaxsga (ishonchli vakilga) uchinchi shaxslar oldida vakillik qilish uchun berilgan yozma vakolat ishonchnoma hisoblanadi. Ishonchli vakil o'ziga ishonchnoma bilan berilgan vakolatlar doirasida ish olib boradi.

Yuridik shaxs nomidan, shuningdek yuridik shaxsga ham ishonchnoma faqat yuridik shaxsning ustavida (nizomida) ko'rsatilgan faoliyat maqsadlariga zid bo'lmagan bitimlarni tuzish uchungina berilishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning [135 — 144](#), [1182-moddalari](#).

135-modda. Ishonchnomaning shakli

Ishonchnoma oddiy yozma shaklda yoki notarial shaklda rasmiylashtiriladi.

Notarial shaklni talab qiluvchi bitimlarni tuzish yoxud yuridik shaxslarga nisbatan harakatlarni amalga oshirish uchun berilgan ishonchnoma notarial tasdiqlangan bo‘lishi kerak, ushbu Kodeksning [136](#), [137](#), [138](#)-moddalarida nazarda tutilgan hollar va qonun hujjatlari bilan ishonchnomaning o‘zgacha shakli belgilab qo‘yilgan boshqa hollar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning [110](#), [129](#), [134-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining “Notariat to‘g‘risida”gi Qonuni [28-moddasi birinchi qismining 1-band](#)i, [47-moddasi](#).

136-modda. Notarial tasdiqlangan ishonchnomalarga tenglashtirilgan ishonchnomalalar

Quyidagilar notarial tasdiqlangan ishonchnomalarga tenglashtiriladi:

gospitallarda, sanatoriylarda va boshqa harbiy-davolash muassasalarida davolanayotgan harbiy xizmatchilarning hamda boshqa shaxslarning shu muassasalarning boshliqlari, ularning tibbiy qism bo‘yicha o‘rinbosarlari, katta va navbatchi shifokorlari tomonidan tasdiqlangan ishonchnomalari, avtomototransport vositalarini boshqarish va tasarruf etish haqidagi ishonchnomalalar bundan mustasno;

harbiy xizmatchilarning, harbiy qismlar, qo‘shilmalar, muassasalar hamda harbiy o‘quv yurtlari joylashgan, notarial

idoralar va notarial harakatlarni amalga oshiruvchi boshqa organlar bo'lmagan punktlarda esa — ishchi va xizmatchilarning, ular oilalarining va harbiy xizmatchilar oila a'zolarining shu qism, qo'shilma, muassasa va o'quv yurtlarining komandirlari (boshliqlari) tomonidan tasdiqlangan ishonchnomalari, avtomototransport vositalarini boshqarish va tasarruf etish haqidagi ishonchnomalar bundan mustasno;

ozodlikdan mahrum qilish joylarida bo'lgan yoki qamoqda saqlanayotgan shaxslarning tegishli muassasalar boshliqlari tomonidan tasdiqlangan ishonchnomalari, avtomototransport vositalarini boshqarish va tasarruf etish haqidagi ishonchnomalar bundan mustasno.

Qarang: O'zbekiston Respublikasining "Notariat to'g'risida"gi Qonuni 26-moddasi birinchi qismining [beshinchi, oltinchi xatboshilari](#), Vazirlar Mahkamasining 07.03.2006-yildagi 38-son "Avtomototransport vositalarini sotib olish, ulardan foydalanish va ularni boshqa shaxsga berishni tartibga solishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi [qarori](#), Vazirlar Mahkamasining 04.05.2007-yildagi 91-sonli "Avtomototransport vositalaridan foydalanish va ularni tasarruf etish huquqiga ishonchnomalarni gerbli (maxsus) blankalarda qayta rasmiylashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi [qarori](#).

(136-moddaning ikkinchi, uchinchi, to'rtinchi xatboshilari O'zbekiston Respublikasining 2006-yil 27-sentabrdagi O'RQ-56-sonli [Qonuni](#) tahririda — O'R QHT, 2006-y., 39-son, 385-modda)

137-modda. Ishonchnomaning boshqa shakllari

Xat-xabarlarni, shu jumladan pul va posilkalarni olishga, ish haqini hamda mehnat munosabatlari bilan bog'liq bo'lgan boshqa to'lovlarni olishga, mualliflar va ixtirochilarga to'lanadigan haqlarni, pensiyalar, nafaqalar va stipendiyalarni, shuningdek bank muassasalaridan summalarni olish haqidagi ishonchnoma vakolat beruvchi ishlaydigan yoki o'qiydigan tashkilot, u yashaydigan uyga xizmat ko'rsatuvchi uy-joydan foydalanish tashkiloti, o'zining yashash joyidagi fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari yoxud fuqaro davolanishda bo'lgan davolash muassasasining ma'muriyati tomonidan tasdiqlanishi mumkin.

(137-modda O'zbekiston Respublikasining 2011-yil 21-dekabrdagi O'RQ-311-sonli Qonuni tahririda — O'R QHT, 2011-y., 51-son, 542-modda)

Qarang: mazkur Kodeksning 110, 129, 134, 135-moddalari, O'zbekiston Respublikasining "Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida"gi Qonuni 15-moddasining ikkinchi qismi, Vazirlar Mahkamasining 01.05.1993-yildagi 195-son qarori bilan tasdiqlangan "Surunkali alkogolizm yoki giyohvandlikka muhtalo bo'lgan bemorlarni majburiy davolash uchun ixtisoslashtirilgan davolash-profilaktika muassasalari to'g'risida"gi Nizomning 14-bandi.

138-modda. Yuridik shaxsning ishonchnomasi

Yuridik shaxs nomidan beriladigan ishonchnoma rahbar tomonidan imzolanib, unga ushbu yuridik shaxsning muhri (muhr mavjud bo'lgan taqdirda) bosiladi.

(138-moddaning birinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2015-yil 20-avgustdagi O‘RQ-391-sonli Qonuni tahririda — O‘R QHT, 2015-y., 33-son, 439-modda)

Davlat mulkiga asoslangan yuridik shaxs nomidan pul va boshqa mulkiy boyliklarni olish yoki topshirish uchun beriladigan ishonchnoma shu yuridik shaxsning bosh (katta) buxgalteri tomonidan ham imzolanishi kerak. Bankda operatsiyalarni amalga oshirishga ishonchnoma berish tartibi va uning shakli qonun hujjatlari bilan belgilab qo‘yiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [110](#), [129](#), [134](#), [135](#), [137-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining 12.04.2006-yildagi “Xususiy uy-joy mulkdorlarining shirkatlari to‘g‘risida” gi Qonunining [21-moddasi](#).

139-modda. Ishonchnomaning muddati

Ishonchnoma ko‘pi bilan uch yil muddatga berilishi mumkin. Agar ishonchnomada muddat ko‘rsatilgan bo‘lmasa, u berilgan kundan boshlab bir yil mobaynida o‘z kuchini saqlaydi.

Berilgan kuni ko‘rsatilmagan ishonchnoma haqiqiy emas.

Notarius tomonidan tasdiqlanib, O‘zbekiston Respublikasidan tashqarida harakatlarni amalga oshirishga mo‘ljallangan, amal qilish muddati ko‘rsatilmagan ishonchnoma uni bergan shaxs tomonidan bekor qilingunicha o‘z kuchini saqlaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [110](#), [129](#), [134](#), [135](#), [137](#), [145](#) — [148-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining “Notariat to‘g‘risida” gi Qonunning [90-moddasi](#).

140-modda. Ishonchnoma bo'yicha vakolatlarni boshqa shaxsga berish (boshqa shaxsga o'tkazish)

Ishonchnoma berilgan shaxs o'z vakolatidagi harakatlarni shaxsan amalga oshirishi shart. Basharti, unga ishonchnoma bilan vakolat berilgan bo'lsa yoki uni ishonchnoma bergan shaxsning manfaatlarini himoya qilishga sharoit majbur qilsa, u harakatlarni amalga oshirishni boshqa shaxsga o'tkazishi mumkin.

Vakolatlarning boshqa shaxsga berilishiga asos bo'lgan ishonchnoma notarial tasdiqlangan bo'lishi kerak, ushbu Kodeksning [136](#), [137](#), [138](#)-moddalarida nazarda tutilgan hollar bundan mustasno.

Boshqa shaxsga o'tkazish bo'yicha berilgan ishonchnomaning amal qilish muddati uning berilishiga asos bo'lgan asosiy ishonchnomaning amal qilish muddatidan oshib ketishi mumkin emas.

Vakolatlarini boshqaga bergan shaxs ishonchnoma bergan shaxsga buni ma'lum qilishi hamda mazkur shaxs va uning yashash joyi to'g'risidagi zarur ma'lumotlarni xabar qilishi kerak. Mazkur burchlar bajarilmasa, o'z vakolatlarini boshqaga bergan shaxs undan vakolat olgan shaxsning harakatlari uchun xuddi o'zining harakatlari kabi javobgar bo'ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [110](#), [129](#), [134](#), [135](#), [137](#), [139](#)-moddasi, O'zbekiston Respublikasining "Notariat to'g'risida"gi Qonun 47-moddasining [ikkinchi qismi](#)

141-modda. Ishonchnomaning bekor bo'lishi

Ishonchnomaning amal qilishi quyidagi hollarda bekor bo'ladi:

1) ishonchnoma muddatining tamom bo'lishi;

Qarang: mazkur Kodeksning [139-moddasi](#).

2) ishonchnoma bergan shaxsning uni bekor qilishi;

3) ishonchnoma berilgan shaxsning bosh tortishi;

Qarang: mazkur Kodeksning 141-moddasining [ikkinchi qismi](#).

4) nomidan ishonchnoma berilgan yuridik shaxs faoliyatining to'xtatilishi;

Qarang: mazkur Kodeksning [49](#), [53](#), [57-moddalari](#).

5) nomiga ishonchnoma berilgan yuridik shaxs faoliyatining to'xtatilishi;

Qarang: mazkur Kodeksning [49](#), [53](#), [57-moddalari](#).

6) ishonchnoma bergan fuqaroning muomalaga layoqatsiz, muomala layoqati cheklangan yoki bedarak yo'qolgan deb hisoblanishi, yoxud uning vafot etishi;

7) ishonchnoma olgan fuqaroning muomalaga layoqatsiz, muomalaga layoqati cheklangan yoki bedarak yo'qolgan deb hisoblanishi, yoxud uning vafot etishi.

Iшонchnoma bergan shaxs istagan vaqtda ishonchnomani bekor qilishi, ishonchnoma berilgan shaxs esa — undan voz kechishi mumkin. Bu huquqdan voz kechish haqidagi bitim haqiqiy emas.

Ishonchnomaning amal qilishi bekor bo'lishi bilan uni boshqa shaxsga o'tkazish ham o'z kuchini yo'qotadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 30-moddasi [birinchi qismi](#), 31-moddasining [birinchi qismi](#), 33-moddasining [birinchi qismi](#), 36-moddasining [birinchi](#), [to'rtinchi qismlari](#).

142-modda. Ishonchnomaning bekor bo'lganligi haqida shaxslarga xabar berish

Ishonchnoma bergan shaxs uning bekor bo'lganligi haqida ishonchnoma olgan shaxsni, shuningdek ishonchnoma qaratilgan o'ziga ma'lum uchinchi shaxslarni ham xabardor qilishi shart. Ishonchnoma ushbu Kodeks 141-moddasi birinchi qismining [4-7-bandlarida](#) nazarda tutilgan asoslar bo'yicha bekor qilingan hollarda ishonchnoma bergan shaxsning huquqiy vorislari zimmasiga ham shunday vazifa yuklatiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [50](#), [101](#), [105](#), [134](#), [135](#), [141](#), [143-moddalari](#).

143-modda. Ishonchnoma olgan shaxsning ishonchnoma bekor bo'lganidan keyin qilgan harakatlari

Ishonchnoma olgan shaxsning ishonchnoma bekor bo'lganligini bilguncha yoki bilishi lozim bo'lgunicha qilgan harakatlari ishonchnoma bergan shaxs yoki uning huquqiy vorislari uchun uchinchi shaxslarga nisbatan o'z kuchini saqlab qoladi.

Ishonchnoma olgan shaxsning ishonchnoma bekor bo'lganligini bilgan yoki bilishi lozim bo'lganidan keyin qilgan harakatlari ishonchnoma bergan shaxs uchun huquq va majburiyatlarni vujudga keltirmaydi.

Agar uchinchi shaxs ishonchnomaning amal qilishi bekor bo'lganligini bilgan yoki bilishi lozim bo'lgan bo'lsa, ushbu moddaning qoidalari qo'llanilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [50](#), [101](#), [105](#), [134](#), [135](#), [141](#), [142](#)-moddalari.

144-modda. Ishonchnomani qaytarish majburiyati

Ishonchnomaning amal qilishi bekor bo'lganidan keyin ishonchnoma olgan shaxs yoki uning merosxo'rlari (huquqiy vorislari) darhol ishonchnomani qaytarib berishlari shart.

Qarang: mazkur Kodeksning [50](#), [101](#), [105](#), [134](#), [135](#), [141](#) — [143](#)-moddalari.